

3 1968

Aurista

75

■ **OTAKAR ČEMUS** je autorem obrázkového obložení tohoto jubilejního 75. čísla **TURISTY**. Snad se na dvoustránce najdete také...

■ **KONCEM MINULÉHO ROKU** zemřel v Kežmaruku ve věku 74 let nestor slovenského horolezectví **František Lipták**. V roce 1921 založil horolecký spolek **JAMES**, jehož byl dlouholetým předsedou.

■ **EGYPTSKÁ VLÁDA** zakázala výstupy na pyramidu, kde docházelo každoročně k několika tragédiím. Dvoustou obětí se stal člen káhirského symfonického orchestru **Čech František Chruďoš**.

■ **LETOŠNÍ SRAZ SNP** bude 18. 7.—21. 7. 1968 v Málinecké dolině v okrese Lučenec. Informace: **František Gallo**, Lučenec, stř. ekon. škola.

■ **HILLARY V ANTARKTIDĚ**. Přemožitel nejvyšší hory světa se vypravil již podruhé do Antarktidy, tentokrát jako vedoucí horolezec-

ké expedice. Koncem loňského roku se dvěma členům výpravy podařilo dosáhnout vrcholu dosud nezlezené **Herschelovy hory** (3497 m).

■ **ŘECKÉ AKROPOLI** hrozí zkáza: ohrožuje ji silná vzduchová vibrace způsobená velkými tryskovými dopravními letadly. JS

75

■ **PIERRE MAZEAUD**, jeden z nejlepších evropských horolezců, vydal v Mnichově knihu o svých výstupech a

zážitcích, která se jmenuje **Kroky k nebi** (Schritte himmelwärts). Je pozoruhodné, že k tomuto titulu použil na obálku fotografie **M. Doubka** ze slavnosti s příhrázké Kobylky.

■ **MOTOTURISTÉ TJ DOBŠINÁ** zahajují sezonu jízdu **Dobšíná** — **Vysoké Tatry** už 7. 4. 1968, nikoliv až 7. 6., jak bylo v kalendáři. Jejich okresní mototuristické závody ohlášeny na 29. 5. se však nekonají.

■ **ZIMNÍ KEMPINĚ** se těší ve světě stále větší oblibě. Ve Švýcarsku je zřízeno 7 zimních táborů, které jsou v provozu v největších mrazech a sněhových váních. Také v NSR již otevřeli několik podobných kempinků. JS

■ **20 000 KM NA KOLE** už ujel **Polák Henryk Baron**, který pěstuje turistiku na kole 10 let. Projel již **ČSSR, Rakousko, NDR, Maďarsko, Lucembursko a Itálii**. JS

■ **DVA POLŠTÍ HOROLEZCI** **Andrzej Kozłowski** a **Ryszard Karpiński**, členové polské výpravy **Kavkaz 1967**, zahynuli v kamenné lavině při pokusu o výstup na **Džangi-tau**.

■ **POKLES NOCLEHŮ** o 905 000 zaznamenal v loňském roce **Rakousko**. O 3,1 % vzrostl počet tuzemských noclehů, o 3,3 % poklesl počet zahraničních noclehů. Nejvíce hostů na přenocování přibýlo z **SFRJ** (o 41 %) a z **ČSSR** (o 22 %). MŠ

TURISTIKA

Jak cestovat do NDR	75	J. Ev. Tůma
Je 75 málo nebo moc?	79	
Z dějin turistiky v Československu — VIII. část	80	G. Klika
II. slovenská konference turistiky	81	
Fňukat — nebo makat?	82	J. Dvořák
Turistika mládeže v Maďarsku	85	V. Rubeš
Zásady morální výchovy	86	
Hry ve městě	87	A. Gintel
100 jarních kilometrů 1968	88	
Anketa přátelství	89	
Pozorování jarní přírody	90	E. a J. Pavláskovi
Co chce a co nechce SPORT-TURIST	92	dr. J. Černý
Lesní školy ČSTV 1968	93	R. Loskot
Tajemný znak na Točňáku	94	A. Karlovský
Tiché Tiché údolí	94	inž. R. Zapletal
Do třetice — do Prčice	98	
Všehochut	99	

ORIENTAČNÍ SPORT

Sekce OS — co bude dál?	96	M. Hlaváček
-------------------------	----	-------------

HOROLEZECTVÍ

Kam chodí slunce i lékař	100	dr. Zd. Vlč
Pískovcové skály u Mšena	102	inž. J. Jiskra
Jemný vzduch a tajemné výpary	105	dr. A. Černík
Dir Zom a Tirič Mir — dokončení	106	J. Červinka

Turista

ČÍSLO 3 ■ ROČNÍK VII ■ BŘEZEN 1968

ČASOPIS PRO TURISTY, HOROLEZCE A ORIENTAČNÍ SPORTOVCE

Vydává Čs. svaz tělesné výchovy v nakladatelství Olympia v Praze.

REDAKCE:

Praha 8 - Karlín, Sokolovská 140, telefon 825-307. Vedoucí redaktor Jiří Dvořák. Grafická úprava Jaroslav Kadlec. Šéfredaktor skupiny tělovýchovných časopisů Josef Oktábec.

Tiskne Rudé právo, vydavatelství ÚV KSČ, Praha 1, Na poříčí 30. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Objednávky do ČSSR přijímá každý poštovní úřad a doručovatel, do ciziny Poštovní novinový úřad, Praha 1, Jindřišská 14. Předplatné na půl roku 15 Kčs.

Cena 2,50 Kčs.

A-08*81135

75

■ **JUGOSLÁVSKÁ VLÁDA** vyhověla protestům horalů a milovníků horské přírody a upustila od záměru postavit na Isonzu v Julských Alpách údolní přehradu.

■ **CÍLOVOU JÍZDU DO JAHONNÉ** s pěším výstupem na Přední Holičci pořádají 30. 3. 1968 mototuristé TJ Lokomotiva Košice. Pro účastníky mají připraveny odznaky.

PÍSKOVCOVÉ SKÁLY U MŠENA

Inž. J. JISKRA

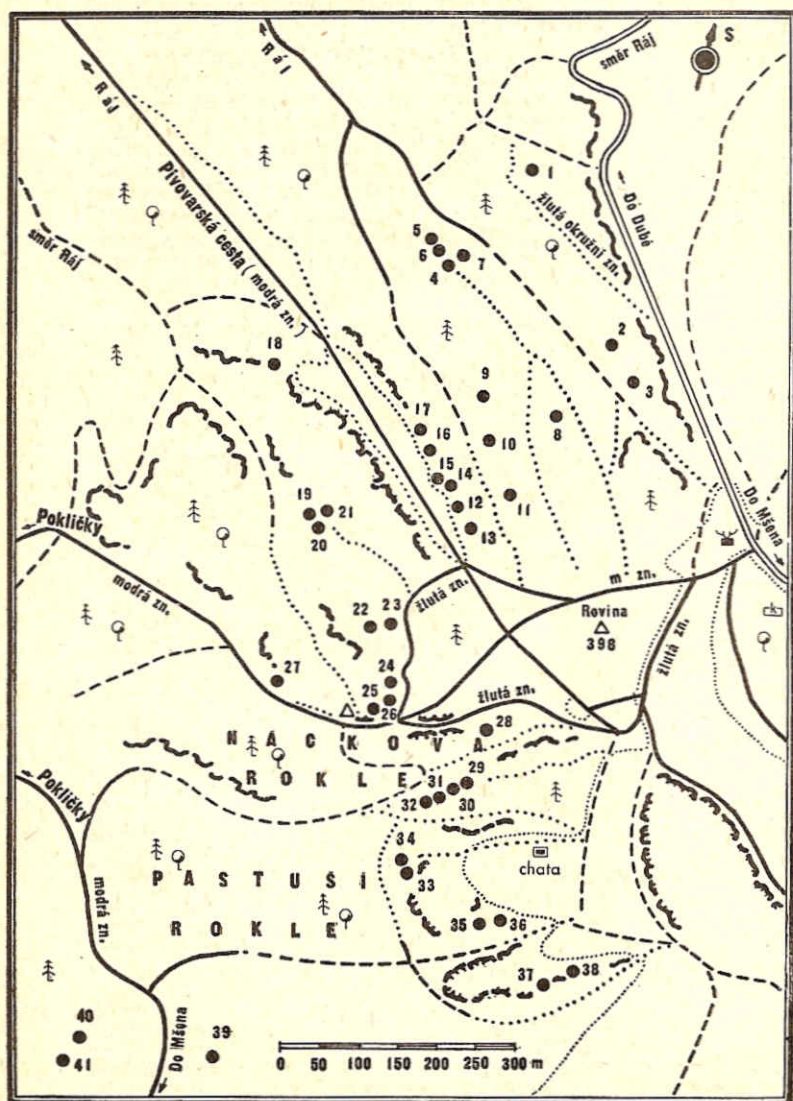
Ač jsou nejbliže Praze, už do Planého dolu, ale věže stávaly věže u Mšena velmi mezi Rájem a Mšenem první dlouho opomíjeny. Směrem od objevili a přešli v roce 1945 Dubé pronikli němečtí horo- dr. Malík, Šlais, Procházka a lezci z Drážďan v roce 1927 Kučerová. Od té doby však ta-

to oblast zůstala mimo zájem horolezců. Našli se sice neznámí lezci, kteří vyměnili nějaký kruh nebo nahradili ztracenou knížku, ale do vydání jedličkova průvodce zůstávaly tyto věže takřka neznámé. Postupně se zvětšil počet leze- ných věží i počet osob. Malou návštěvnost však nelze hledat jen v tom, že »lezci musí počítat se značným porostem skal, zejména s mechy a lišej- níky«, jak je napsáno v prů- vodci, ale i ve špatné orien- taci obtížné zejména pro toho, kdo sem zavítá poprvé. Bylo rovněž známo jen málo nároč- nějších cest v této oblasti, což odradilo zejména vyspělé lezce.

Věže jsou většinou v roklích a údolích zalesněných vysokými stromy. Z turistických cest jsou špatně vidět nebo leží vů- bec mimo ně. Jsou roztroušeny po dvou až pěti na velmi nepřehledném území v rozloze asi $\frac{3}{4}$ čtverečního kilometru a špatně se hledají. Nahodilí návštěvníci nejnáze nacházejí roklí Špiglovku, kde je písko- vec nejhorší kvality, ale zbylá část ujde jejich pozornosti. Setkal jsem se již s mnoha lezci, kteří se proto vrátili ne- uspokojeni. To mne přimělo k tomu, abych seznámil vše- chny, kdo mají zájem, se zdejšími možnostmi.

Pískovec tu — obdobně jako ve všech našich pískovcových terénech — náleží k české křídové tabuli. Jeho kvalita je však na rozdíl od jiných ob- lastí velice rozmanitá. Tato rozmanitost tkví v jeho tvr- dosti, barvě a zrnitosti nejen v různých roklích, ale i na jed- notlivých věžích. Vyskytují se tu všechny erozní útvary pro pískovec typické až na talíře a placky, jež jsou velmi řídké. Zdejší voštiny a krajky jsou křehké a solivé, průměrná pevnost skály odpovídá Přihra- zům. Členění je většinou hori- zontální.

Věže jsou roztroušeny po ce- lém rájónu v skupinkách nebo jednotlivě v pěti roklích. Rokle mezi Pivovarskou cestou a sil- nicí Mšeno—Ráj jsou kryty vy- sokými buky a jsou dost vlhké. Zbývající rokly vlivem jehlič- natých porostů jsou velmi su- ché. Věže v těchto roklích jsou suché a bez porostů. Po pře- háňkách rychle prosychají. V celé oblasti není voda.

Výchozím místem je hájovna Romanov, kde staví autobus Mšeno(Mělník)—Praha. Je vzdálena 30—40 minut pěší chůze od nádraží ve Mšeně buď po cestě kol Romanovského kostelíčka, nebo okolo koupaliště. Zde je možno zásobit se pitnou vodou.

Nejdůležitější turistickou značkou je zde žlutá (okružní). Vede přes všechny vyhlídky do kraje a kolem značné části věží. Všechny turistické značky jsou orientovány k Obří hlavě a Žabě, dvěma zdejšími nejznámějším skalním útvarům. Odtud snadno přijdeme k řadě věží, z blízké vyhlídky je viditelný Faraon a Ramses. K němu a dalším věžím snadno dojdeme od Obří hlavy, nebo lépe přímo po okraji lesa od hájovny jižním směrem k chatě nad Náckovou roklí. Od chaty snadno dojdeme i k dalším věžím (První, Šikmá, Žabák, Slůně).

Bivakovat lze v okolí Faraona pod masivem asi 40 kroků k severovýchodu, nebo pod Sokolými věžemi. Ohně v nedoporučuji rozdělovat pro nebezpečí požáru — je tu velké sucho a množství chrástí i polomů. Kromě toho je tu chráněná oblast (přírodní rezervace).

Uvádím popis věží a cest v oblasti. Věže jsou řazeny od severu k jihu. Klasifikace je sedmistupňová odpovídající asi Hrubé Skále. Světové strany v popisech jsou udány velkými písmeny. Zkratky jsou zřejmé ze smyslu. Číslování odpovídá mapě, ale neznamená, že to je oficiální číslování útvarů — v jiných průvodcích a člancích se můžete setkat s jiným pořadím i číslováním.

1. TUTANCHAMON. a) Norm. cesta: Spárkou se SZ pod převis, obtížným krokem do hladké spáry, tou na předvrcholový balkón a již lehce na vrchol. Obl. V. Poprvé Stefan, Berndt 1965. — b) Rozporová cesta: Širokým rozporem mezi masivem a věží z náhorní strany na balkón a z něho na vrchol. III.—IV. Malák 1965.

2. MYSLIVCOVÁ. Ze Z na úzkou polici, po ní přes hodiny vzhůru na vrchol. III.—IV. dr. Strnad, Bažant, Jiskra 1966.

3. MYSLIVEČEK. a) Norm. cesta: Z náhorní strany doleva na hranu a za hranou údolní stěnou na balkón a na vrchol (2 smyčky). III. dr. Strnad, inž. Jiskra, Stefan 1965. — b) Hranou: Z náhorní

strany krátkou stěnkou doprava na hranu a po ní na vrchol. IV. (lámavé). Stefan, dr. Strnad 1965.

4. TROJITÁ. a) Od J vysokým krokem na předskalí a na vrchol. — b) Od V nebo Z-komínem na předskalí a překrokem na vrchol. Neklasifikováno. Obě cesty dr. Malík 1945.

5. VYHLÍDKOVÁ. Od V dnem komína, pak SZ-hranou na vrchol. I. dr. Malík 1945.

6. VĚŽ VEDELE VYHLÍDKOVÉ. Od Z několika kroky na vrchol. I. dr. Malík 1945.

7. AMFORA. a) Norm. cesta: Rozporem mezi masivem a věží podle trhliny, přepad na poličku a z ní na vrchol. III. Malák 1967. — b) JV cesta: Z JV doleva po hraně, traverz v rozporu ke spáře a podle ní na vrchol. III.—IV. Jiskra 1967.

8. DĚRAVÁ. a) Údolní cesta: Komínem z údolní strany na balkón při SZ stěně přes hodiny na balkón a vlevo od S-hrany a po hraně na vrchol. Neklasifikováno. — b) J-cesta: Vpravo od J-hrany traverz na balkón a S-hranou na vrchol. — c) S-cesta: Vpravo od S-hrany traverz na balkón a S-hranou na vrchol. S-hrana IV. dr. Malík 1945.

9. SLOŽITÁ. a) Normální cesta: Od J-konce ostrohu šikmým střed-

ním komínem na vrchol. I. dr. Malík 1945. — b) JZ-spára: Spárkou v JZ-stěně od úzkého komínku a na vrchol. III. Jiskra, inž. Jiskra 1965. — c) Prostřední cesta: Stěnkou v JZ-stěně podle sokolické spárky doleva na balkón a na vrchol. IV. Malák 1967. — d) JZ-stěna: JZ stěnkou vedle JZ-hrany na vrchol. IV. Jiskra 1965. — e) JV-stěna: Postavením do spárky v JV-stěně, stěnkou na vedlejší vrchol a z něho na hlavní vrchol. IV. Inž. Trávníček, inž. Klier 1966.

10. KNIHA. a) Stará cesta: Z náhorní strany pod odšitý blok pod převisem a krátkou stěnkou přímo na předvrcholovou plošinku. Z ní již lehce na vrchol. VI. dr. Malík, Kučerová 1945. — b) Údolní cesta: Ze straně traverz okolo zobáku přes úzkou JZ-stěnu na hranu. Po ní vzhůru až k velké placce (smyčka), traverzem přes stěnu doleva k další placce a od ní přímo na vrchol. VI. Malák s druhy 1967.

11. SLON. a) Stará cesta: Z náhorní strany ve spádnici do sedělka mezi oběma vrcholy a krátkou stěnkou do oblé Z-stěny. Přes hodiny poněkud vpravo a na vrchol. IV. dr. Malík, Šlais, Kučerová 1945. — b) Náhorní cesta: Z náhorní strany vhloubením na vrchol. IV. Jiskra s druhy 1967.

12. MECHOVÁ. Od JV ze sedla vysokým krokem na travnatou polici, po ní na S-hranu a po ní na vrchol. I.—II. dr. Malík, Kučerová 1945.

13. ZAROSTLÁ. Od svahu traverz vlevo pod převislou spáru a jí přes vklíněný balvan na vrchol. IV. dr. Malík, Šlais, Kučerová 1945.

14. SOKOLÍ VĚŽ DOLNÍ. a) Stará cesta: Vnitřkem komínu k vklíněnému balvanu, z něho překrok do žlábků a podle něho na vrchol. IV. dr. Malík, Kučerová 1945. — b) Varianta: Od balvanu vpravo za hranu a krátkou stěnkou na vrchol. V. dr. Malík, Jiskra 1966.

15. SOKOLÍ VĚŽ HORNÍ. Od SZ komínem až tam, kde vrchol začíná být porostlý mechem. Odtud po ustupující stěnce na vrchol. II.—III. dr. Malík, Kučerová 1945.

16. BUKOVÁ. a) Stará cesta: Z náhorní strany překrok ke spárce, doleva pod poličku (hodiny), odtud na balkónek pod vrcholem a na vrchol. III. dr. Malík, Kučerová 1945. — b) S-stěna: S-stěnou na poličku, odtud doprava vzhůru na balkónek a odtud na vrchol. III. Neznámí lezci.

17. ÚZKÁ. Od JZ do převislé hrany a po ní vysokými kroky na vrchol. VI. dr. Malík 1945.

18. DÍVČÍ. a) Normální cesta: Z náhorní strany na odštíplý balvan, z něho vpravo do komína mezi věžemi a jím na nižší věž. Odtud dlouhým překrokem na hranu a po lavičce z náhorní strany na vrchol. III. dr. Strnad, Špáda, inž. Jiskra 1964. — b. S-spára: Z náhorní strany traverz doleva za hranu do spárky v S-stěně a jí na vrchol. V. Malák, dr. Strnad 1966.

19. TŘI VĚŽIČKY. a) Normální cesta: Komínkem mezi věžemi na vrchol. I. inž. Jiskra 1963. — b) JV-stěna: JV-stěnkou na balkón a na vrchol. II. dr. Strnad 1963.

20. TRAVERZOVÁ. a) Normální cesta: JV-hranou na vrchol. I.—II. inž. Jiskra, Berndt 1964. — b.) Západní komín: Komínem přes dvoje hodiny na vrchol. III. Slowiak, Beránek 1965.

21. MRAVENČÍ. a) Ze SZ-spárkou na polici a z ní obtížně na vrchol. II. Stefan, Berndt 1965.

22. JEHLIČKA. a) Stará cesta: Z náhorní stěny přes JV-hranu do stěny a jí vzhůru. Traverz přes náhorní stěnu až na SV-hranu a po ní vysokým krokem na vrchol. IV. dr. Malík, Šlais, Procházka 1945. — b) Hranou: Přímou po SV-hraně na vrchol. IV. Malák 1963.

23. VĚŽ U JEHLIČKY. a) Stará cesta: Spárou v J-stěně na vrchol

(3 uzly). III. dr. Malík, Šlais, Procházka 1945. — b) Nová cesta: V-stěnkou do dvouspárky a podle ní k vrcholu. III. Bratři Foučkové 1962.

24. DVOJČATA. a) Normální cesta: Komínkem na nižší a překrok na vyšší věž. I.—II. Bratři Foučkové 1962. — b) Po hraně vlevo od komína. I.—II. Inž. Jiskra 1963.

25. ČUBA. a) Normální cesta: Náhorní stěnkou vzhůru a doleva na plošinu a z ní na vrchol. IV. Folprecht 1961. — b) Robertova cesta: Z převislou stěnkou do žlabu, jím na plošinu a na vrchol. Rotštejnský, Kopřiva 1961. — b) Oldova cesta: Na S mechem porostlou polici, z ní do žlabu a jím na vrchol. V. Kopřiva, Rotštejnský 1961.

26. MALINKÁ. Z náhorní strany přímo na vrchol. II. Nezn. lezci.

27. Ptačí zoubek. a) Normální cesta: Z náhorní strany na šikmou poličku ve V-stěně (2 uzly), odtud krátkou stěnkou a soklíkem překrok do šikmého žlábků a jím již snadno na vrchol. IV. dr. Strnad, M. Nedorost 1966. — b) Hranou: Z náhorní strany věže krátkou stěnkou přes hodiny na hranu a po ní na vrchol. VI. Malák, Jiskra 1966.

28. SNADNÁ. a) Normální cesta: Ze Z šikmo na balkón a lehce kratičkým komínkem na vrchol. I. Šlais, dr. Malík 1945. — b) Jižní cesta: Mírně převislou spárkou na vrchol předskalí přes mírně převislé břísko na hladkou ustupující stěnkou. Přes ní na vrchol. III. dr. Malík, Šlais 1945.

29. KAMÍNEK. a) J-cesta: Od J klikatou spárkou na vrchol. I. — b) SV-cesta: Od SV koutovou spárkou na vrchol. II. — Obě cesty dr. Malík, Šlais 1945.

30. OBLÁZEK (VEVERKA). Od V mělkým vhloubením na šikmou poličku (sem též po hraně) a z ní na vrchol. II. Šlais, dr. Malík 1945.

31. RAMSES (VAJÍČKO). a) Normální cesta: Překrokem z předskalí na SV-hranu, z ní traverz doprava pod spárku (kruh) a jí na vrchol. Varianta: Ke kruhu též přímo z úpatí věže vhloubením v SZ-stěně. V. dr. Malík s druhy 1945. — b) SV-hrana: Překrok jako na norm. cestu (smyčka) a přímo po hraně a vlevo od ní na vrchol. V. Beránek, Slowiak 1964. — c) Traverzová cesta: Z předskalí u JV-hrany do zářezu a jím na šikmou lavičku (smyčka), odtud traverz vlevo do údolní stěny a dále ke kruhu. Obtížně do široké spáry a jí na vrchol. VII. Beránek, Slowiak 1965.

32. FARAŇ. a) Stará cesta: Lámanou SZ-stěnkou podle kulisy pod zářez, traverz doprava a před hranou na balkón (1. kruh). Od-

tud podle hrany nebo po hraně přes další 2 kruhy na vrchol. VII. dr. Malík, Šlais, Procházka 1945. — b) Nová cesta: Podle spárky v SV-stěně ke kruhu, vpravo od něho vzhůru do zářezu a traverz ke kruhu na norm. cestě a po ní na vrchol. VII. Malák, Stefan 1966.

33. PRVNÍ VĚŽIČKA. V-stěnkou asi 2 m od S-hrany k hodinám a přes ně na lavičce a na vrchol. II. dr. Malík, Musil, Kučerová 1945.

34. ŠPEKÁČEK. Podle JV-hrany na polici a z ní vysokým krokem přes dva stupně na vrchol. IV. dr. Strnad, inž. Jiskra 1965.

35. ŠIKMÁ. a) Z JZ podle spárky na hranu a na poličku a z ní hladkou ustupující stěnkou na vrchol. VI. Dr. Malík, Šlais 1945. Varianta: Z poličky přímo po hraně na vrchol. VI.—VII. Malák, Berndt 1963. — b. Náhorní stěnkou zprava doleva kolem al. kruhu na vrchol. IV. Malák, Berndt 1963.

36. VEČERNÍ. a) Norm. cesta: Z náhorní strany do Z-stěny, traverz do žlábků a jím lehce na vrchol. I.—II. Malík, Šlais 1945. — b) SV-hranou: Ze S-stěny na hranu a na vrchol. III. Malák 1963.

37. ŽABÁK. a) Normální cesta: Z postavení nebo přímo z náhorní strany S-stěnkou na balkónek v SV-hraně a z něho buď koutem vzhůru, nebo přes zobák na hranu a na poličku pod vrcholem v J-stěně. Z ní na vrchol. III. dr. Malík, Musil 1945. — b) Tunelová cesta: S-stěnkou do zářezu, dírou do J-stěny a odtud přes stupně vpravo na vrchol. II. Kotek a spolulezci 1963. — c) SZ-hrana: S-stěnkou a zářezem na SZ-hranu, dál po ní a před vrcholem traverz do S-stěny a jí na vrchol. IV. Malák, Berndt 1963. — d) Údolní cesta: Asi 2 m od JV-hrany J-stěnou na polici, jí traverz šikmo doleva vzhůru a krátkou stěnkou na plošinu, z ní již snadno na vrchol. VI. Malák, Berndt 1963.

38. SMUTEČNÍ. Rozporem z náhorní strany na polici v SZ-hraně, odtud doleva do S-stěny a přes hodiny zpět na hranu. Po ní přímo nebo stěnkou vpravo od ní na vrchol. III. Dr. Malík, Šlais 1945.

39. SLŮNĚ. a) Normální cesta: Komínem z jihu do středu V-stěny, traverz k S na polici, z ní po kulise ke spárce a podle ní na vrchol. I.—II. Samec 1967. — b) Přepadová cesta: Přepadem přes komín do středu věže, doleva na hranu a po ní na vrchol. II. Malák 1967. — c) Údolní cesta: Spárou v S-stěně pod převis (3 uzly) a vpravo od chobotu krátkým komínkem na vrchol. V.—VI. Malák, Jiskra 1967.

40. APRÍLOVÁ. Z náhorní strany na balkónek v J-hraně. Z-stěnou traverz a přes S-hranu na ustupu-

jící vrchol. III. dr. Strnad, Bažant, Jiskra 1967.

41. LEDNOVÁ. a) Středem krátké V-stěny přímo na vrchol. IV. Malák 1967. — b) Spárkou na balkón v S-hraně a odtud na vrchol. III. Jiskra, Samec 1967.

Tento soupis vězí a cest je zatím úplný. Zatím proto, je-li tato oblast skýtá ještě hodně dalších možností průstupů a prvovýstupů. Domnívám

se, že dnes mšenská oblast může uspokojit i náročné lezce. Zejména svým množstvím lehkých cest je vhodná k výcviku nováčků, hlavně pak i pro značné množství technicky zajímavých míst na zcela lehkých cestách. Celá oblast je velmi romantická a přes značný turistický ruch velmi tichá a takřka neporušená. Proto věřím, že každého návštěvníka uspo-

kojí. Děkuji dr. Malíkovi za zapůjčení původních poznámek, popisů a náčrtů, horolezcům: oddíl TJ Spolana Neratovice a Slovan Praha 8 za pomoc a připomínky při sestavování soupisu cest a za péči o oblast.

Prameny: Dr. Jiří Malík: **Poznámky, popisy a náčrtky.** — Mr. Jedlička: **Pískovcové útvary v Čechách (horolezecký průvodce).** — **Vrcholové knížky.**

Jemný vzduch a tajemné výpary

Již ze zpráv kronikářů vojenských expedic, které táhly přes horská sedla, vysvítá, že se v horském prostředí na rozdíl od obvyklých výšek cítili vojáci mnohem hůře. Proč, nedovedli antičtí autoři uspokojivě vysvětlit. Se stejnými výsledky píší o horském vzduchu i středověcí a pozdější učenci. Roku 1298 Rusticiano popisuje některé pocity Marka Pola při přechodu asijských hor. První popis horské nemoci líčí José d'Acosta, který pobýval v Jižní Americe ve výšce 4500 metrů. Také abé Duc počátkem 12. století líčí horskou nemoc: „Člověk pocituje nevolnost zcela podobnou mořské nemoci.“ A vysvětluje její příčiny: „Z útrobu hor vycházejí morové výpary, vzduch je přesycený kyselinou uhličitou, lze to dokázat tím, že ve výškách se dá těžko zažehnout oheň.“

Athanasius Kirchner, velká postava vědy, popisuje v díle o Číně návrat misionářů přes Tibet: „Za čtyři dny došli k hoře Langur, která má neslýchanou výšku, takže cestovatelé mohli sotva na jejím vrcholu dýchat následkem jemnosti vzduchu. V létě ji není možno přejít, aniž by se člověk vydal v nebezpečí života z jedovatých výparů určitých rostlin.“ V zimě prý sněhový příkrov účinky těchto výparů zmírňuje.

Rostocký učenec Georg Detharding vydává v roce 1705 knihu O zdravém vzduchu, v níž složitými úvahami dokazuje, že je vzduch v horách nečistý a nezdaruje. Svou hrubostí prý otupuje rozumové schopnosti horalů.

J. G. Gregorius se zmiňuje o jistých horách v Chile, které mají tak pronikavý vzduch, že cestovatel strne a padá k zemi. Některé hory se tu prý vnořují do země a zanechávají za sebou páchnoucí jezera.

O podivuhodném působení horského vzduchu podávají zprávy také pozdější misionáři putující do nitra Asie. Desider píše s dobrým postřehem kolem roku 1735 o Himálaji: „Hora má tu vlastnost, že každý, kdo přes ni přejde, mimovolně cítí nevolnost, zvláštní těžké bolesti hlavy krátký dech... Mnoho lidí předpokládá, že tyto nepříjemnosti působí páry určitých nerostů uvnitř hory, ale protože nebyly dosud objeveny, jsem spíše ochoten věřit, že tyto příznaky mají souvislost s ostrostí a řídkostí vzduchu.“

I v pozdějších dobách se vedlo mnoho učených sporů o možnosti nebo nemožnosti života

ve velkých výškách. Až La Condamine v roce 1736 dokazuje třítýdenním pobytem na vrcholu Pichincha v Andách, že lze žít i ve výšce 4787 metrů. Ale teprve roku 1787 objevuje hlavní příčinu potíží pobytu ve výškách Horace Benedikt de Saussure při pozorováních na vrcholu Montblancku v Alpách. Zjišťuje, že obtíže působí nízký tlak kyslíku ve vzduchu, a tím položil základy pro další výzkumy, které však ještě dodnes nejsou dokončeny.

ARNOŠT ČERNÍK

Bez výkonnostních tříd

Předsednictvo ÚV ČSTV schválilo zrušení výkonnostních tříd v horolezectví při zachování čestných titulů MISTR SPORTU a ZASLUŽILÝ MISTR SPORTU. Byl též přijat návrh jednotného klasifikačního stupně HOROLEZEC s požadavky odborných znalostí (lezecká technika, terén, pravidla pobytu v horách, místopis, Tater, průvodce a mapa, cvičné terény v ČSSR, výstroj a výzbroj, taktika, nebezpečí a záchrana, první pomoc; ověřují v oddíle dva cvičitelé II. tř.), praxe v terénu (15 letních výstupů I.—II. st. ve Vys. Tatrách) a zkušeností (horolezecká činnost ve Vys. Tatrách nebo jiných velehorách nejméně po 3 roky). Stupeň HOROLEZEC uděluje na žádost uchazeče, doporučenou oddílem, okresní sekce horolezectví (u přímo řízených oddílů ústřední nebo slovenská sekce). Bude vydáno podrobné rozpracování a pokyny.

Nejzajímavější články

o horolezectví z poslední doby: V. ŠEDIVÝ: Z expedice do H. Č. do Hindúkuše. Seriózní vyprávění o průběhu II. čs. expedice do Hindúkuše. Rudé právo 4. 1., 9. 1., 16. 1., 24. 1. a 30. 1. 1968. — J. WOLF: Nad lhostejnost světa... Text k seriálu snímků V. Heckela z expedice Hindúkuš 1968. Kulturní tvorba č. 51/79. — C. F. POLO: Katastrofa. Článek o lavinovém neštěstí ve Švýcarsku v roce 1951. Signál č. 51/67. — S. SAMUHEL: Dvě akce v východní stěně Rysov. Článek o zásahu HS. Vys. Tatry 6/67. — A. STOLZ: Úrazy 1. 8.—30. 9. 1967. Černá kronika. Vys. Tatry 6/67. — I. GÁLKY: Hindúkuš 1967. Zpráva o II. čs. výpravě. Vys. Tatry 6/67. — M. DANIEL: Parazitologové na Hindúkuši. O výsledcích věd. výzkumu při II. čs. expedici. Rudé právo 24. 1. 1968. —